

9.-ABADE EUSKALDUNAK

(BERAZATEGI-OMINGUEZ)
1936 KO GUDA EUSKALERRIAN

1936ko gudaldian abade euskaldunak jazan eben zapalkuntza, ostean gitxi zabaldu da. Zergaitik? Lenengo amabost eraillak eta bosteun erbesteratuak izan ziran parokietako abadeak matxinoen aldetik edo oneik eraginda artu ebelako zigorra eta España'ko agintari matxinoak arazo ori isilpean eukitea nai ebelako.

Abade ta lekaide euskaldunen salakuntzak iru ekiñaldi daukaz:

1ª.- Gogorkerizkoa eta denpora gitxikoa. Or 15 eraillak.

2ª.- Abadeak erbesteratzeko eskariak eta erantzunak.

3ª.- Eusko gudaroztean abadeak kapellau sartu ziran eta oneik, gero, baituak, epaituak eta zogortuak izan ziran, batzuk espetxeratuak, beste asko erbesteratuak...

Abade abertzaleak Gipuzkoa'n izan ziran geien zigortuak.

Batzuk ELA/STV'n egin eben lan, esaterako Polikarpo Larrañaga, J.M. Barandiaran, Alberto Onaindia, Aitzol. Alberto Onaindiak gero irratian egin eban lan aundia, bai BBC'tik eta bai Paris'tik. (Aita Olaso izena erabilli eban Paris'tik.

Euskadi osoan gudaldian eta alde bietatik, 50 abade il ebezan, baiña ori ta guzti be Euskalerrria oasi edo on-one bat izan zan Erdi-Ugarte'ko eleizan. Zergaitik ori? Araudia onartu zalako eta abertzaleak ondo zaindu eben euren erria. Barbastro'n, esaterako, egozan abade guztietatik %90 erail ebezan.

Zergaitik ez eben il abade geiago matxiñoak emen?

Ona emen arazo onen edestia: Donosti'tik Katoliku-Ekintzako batek deitu eutson Goma Kardiñalari abadeak

ilten ebiltzala Kardinala España'ko Gotzaiñen burua zan. Onek egin eban berba Franco'gaz eta lortu eban geiago ez iltea abaderik.

Beste eritxi batekoa zan Segura Kardinala, Sebilla'ko goi-gotzaiña, integrista gogorra. Onek ondo ikusten eban guda-giroan eta bear izan ezkerro, abadeak iltea

Itzultzaille ta ber-idazle lez au esan bear dot: Segura Kardinalari buruz ori esateak erritu egiten nauala.

Ara zer egin eban Segura Kardinalak abade euskaldunen alde: 1.- Carmona'n espetxean egozan abadeak ikustera joan eta eurai eleiz-baimenak emon. Beste leku batzutan gotzaiñak ukatu egin eutsezan. 2.- Sevilla-Huelva'n misiolari lez abade euskaldunak artu eta eurai lagundu. Neu be illebetegon nintzan an lan au egiten eta bazkaria bere jauregian emoten euskun eta berak bedeinkatzen eban maia. 3.- Franco ez eban onartu paliopcean katedralean eta beretzat kapellau bat eskatu ebanean, ukatu egin eutson (ondo egiña). Madrid'tik ekarri bear izan eban bere kapellaua Franco'k. 4.- Abade euskaldunak, Carmona'tik urten ziranean, batzuk Sevilla'ko parroki aundietako arduradun izendatu ebazan, esaterako D. Santos Arana Makarena'ren parrokirako. 5.- Bere kapellaua, Ginea abadea, arabarra zan.

Mateo Muxika Gasteiz'ko Gotzaiña integrista zan baiña semonarioan abertazaletasuna indartzen zala, irakasle abertzaleak egozala, esaterako J.M. Barandiaran, eta 1936'an EAJ / PNV'ri aurkarkia emotea ontzat artu ebala salatu eben, eta beartuta España'ko bandera'ri zin egitea agindu eutsoenean, askatasunaren izenean ezetza emon eban. Laster eroan eben erbestera. Erailteko bidea be artuta egoan. Bere bizia arriskuan egoala-ta, esan eutsoen erbestera joateako.

Baiña bera laster joan zan Erroma'ra eta an barri zuzenak emoten ebazan. Antxe itzi eban gotzain ardurea eta laster etorri jakun politiku eskoitar bizia zan Javier Lauzurika. Apostulo-zaindari lez. Au da, bere bikarioa izan zan Ormazabal'egaz batera 500 abade erbesteratzearen errudun.

Gero Frantze'ra joan zan D. Mateo eta Karmelo Ballester Gotzaiñak ekarri eban Zarautz'era eta antxe ikertu neban. Benito Nafarrate nire ikaskidea izan eban kapellau. Eldu ta laster joan jakon ikertzera Ballester. Au beluniko artu eban eta onek besarkatu egin eban: "Gozai anai lez eta martiri lez besarkatzen zaitut" esan eutson. D. Karmelo Ballester gotzaiña frankotarra zan baiña bioz onekoa.

Zenbat izan ziran abade ta lekaideerasotuak?

Zelan edo alan 3 000!

Jose Maria Korta gudarien kapellau ospetsua zan eta Asturias'en il zan. Argazki onek illeta agertzen dau.

OLAZAR'tar Martin'ek